

Conclusion. *The factors that determine the peculiarities of forming future specialist's civic position have been outlined, those are: peculiarities of the professional training of specialists in the educational sphere; age and individual characteristics of students; educational possibilities of a pedagogical educational institution, regarding the formation of future teacher's active social position in extracurricular work of a pedagogical college; civic position of the educational institution's teaching staff. Considering this, it is worthwhile to ensure the development of methodological, theoretical and methodical principles for the training of teachers of new generation.*

Key words: *institution of higher education; pedagogical college; extra-curricular activities; civic position; active life position; future teacher; professional training; personality; theory of education; factors.*

Одержано редакцією 08.09.2017
Прийнято до публікації 15.09.2017

УДК 377.3 (045)

ГЕРАСИМОВА Наталія Євгенівна,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології, ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна;
ГЕРАСИМОВА Інна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології, транзактний аналітик, ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

ОСОБИСТІСНА КОНФЛІКТНІСТЬ: ОСОБЛИВОСТІ, РІЗНОВИДИ

Анотація. *Розглянуто підходи до вивчення особистісної конфліктності в сучасній і зарубіжній психології. Проаналізовано показники особистісної конфліктності в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах. Виділено основні структури внутрішнього світу особистості, що вступають у конфлікт. Залежно від того, які сторони внутрішнього світу особистості вступають у внутрішню конфліктність, зазначені основні різновиди особистісної конфліктності. Акцентовано на тому, що розроблення даної проблеми також спричинено вимогами практики, що спрямована як на супровід і корекцію поведінки осіб, які виявляють схильність до конфліктності у процесі спілкування, у тому числі професійного, міжособистісної взаємодії, так і на розвиток саморегуляції конфліктності.*

Ключові слова: *адаптаційна конфліктність; конфліктність нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності; конфліктність неадекватної самооцінки; мотиви; мотиваційна конфліктність; моральна конфліктність; особистісна конфліктність; показники особистісної конфліктності; рольова конфліктність; цінності; самооцінка; теорії особистісної конфліктності.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження спричинена нагальністю розробки суто теоретичних засад вивчення конфліктної поведінки, її ресурсів, властивостей особистості, що супроводжують прояви конфліктності та її індивідуально-психологічних особливостей. Нині нікому не потрібно доводити, що проблематика, яка пов'язана з вивченням конфліктів, має право на існування. До

проблем виникнення й ефективного подолання конфліктів, проведення переговорів, супроводу і корекції поведінки осіб, які виявляють схильність до конфліктності у процесі спілкування, виявляють неабиякий інтерес не тільки професійні психологи і соціологи, а й політики, керівники, педагоги, соціальні працівники, словом усі ті, хто у своїй практичній діяльності пов'язаний із проблемами взаємодії людей.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти проблеми особистісної конфліктності, її джерел і шляхів подолання були предметом вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Вагомий внесок стосовно розуміння конфлікту і конфліктності належить як зарубіжним науковцям минулого (Г. Зіммель, Л. Козер, К. Левін, К. Томас, З. Фрейд), так і сучасним психологам (А. Анцупов, Н. Гришина, В. Зазикін, Є. Льїн, М. Кашапов, Г. Ложкін, С. Максименко, Ю. Максименко, І. Мазоха, М. Пірен, О. Саннікова, Б. Хасан, О. Чебикін, Ю. Черножук, А. Шипілов). У вітчизняних дослідженнях розглядається загальна теорія конфліктів (В. Дружинін, М. Леонов та ін.); вивчаються характеристики конфліктів і конфліктної поведінки особистості, як загальні, так і специфічні (С. Баклановський, Є. Богданов, Б. Коваленко, Л. Петровська); аналізуються психологічні чинники конфлікту (Н. Нечаєва, Т. Сулімова та ін.); досліджуються психологічні характеристики конфліктних особистостей (О. Зайцева, М. Кашапов, М. Крогіус); рольова поведінка в конфлікті (О. Баранов); стратегії, стилі й тактики конфліктного протистояння і методи вирішення конфліктів (А. Гусєва, С. Ємельянов, В. Козлов та ін.). Феномен конфліктності вивчався в контексті властивостей особистості (Є. Богданов, Н. Герасімова, В. Зазикін, М. Кашапов, Ю. Платонов, Л. Сердюк, К. Томас), міжособистісних стосунків (І. Герасімова, Г. Ложкін, В. Шейнов), як показник соціально-психологічного клімату групи (М. Обозов, Ю. Оболонський, Л. Уманський та ін.). Водночас ряд теоретичних і прикладних аспектів цієї проблеми залишаються поки що недостатньо з'ясованими.

Метою статті є з'ясування індивідуально-психологічних особливостей конфліктності особистості.

Виклад основного матеріалу. Особистісна конфліктність – це риса характеру та індивідуальна властивість, яка зумовлює частоту ескалації входження особистості в конфлікти [8, с. 136]. Проблема особистісної конфліктності активно розробляється в сучасній психології. Вона розглядається виходячи з розуміння особистості, що склалося в межах певної психологічної школи.

У рамках психоаналітичного напрямку акцент робиться на біопсихічному трактуванні. За З. Фрейдом [16, с. 54], у людини у стані особистісної конфліктності відбувається зіткнення бажань. Частина особистості відстоює певні бажання, інша відхиляє їх. За теорією К. Юнга [13, с. 78], особистісна конфліктність – це регрес психіки на більш низький рівень, тобто він відбувається у сфері несвідомого. У К. Хорні [11, с. 138] особистісна конфліктність аналізується за двома позиціями – як зіткнення прагнень до задоволення бажань і до безпеки, і як протиріччя «невротичних потреб», задоволення яких спричиняє фрустрацію інших.

У рамках гуманістичної психології пропонується інша «теорія особистісної конфліктності». В основі конфлікту, за К. Роджерсом [15, с. 34], лежить протиріччя, що виникає в особистості між усвідомленими, але помилковими самооцінками, які вона здобуває впродовж життя, і самооцінкою на несвідомому рівні. Інший представник цього напрямку – А. Маслоу [14, с. 9–10] – сутність особистісної конфліктності розглядає як нереалізовану потребу людини в самоактуалізації.

За К. Левінім [7, с. 86], особистісна конфліктність – це ситуація, у якій на суб'єкта одночасно діють протилежно «спрямовані сили приблизно однакової величини». Суб'єкт повинен зробити вибір: між позитивною й негативною тенденціями; між позитивною й позитивною тенденціями; між негативною й

негативною тенденціями. Сутністю особистісної конфліктності, на думку засновника логотерапії В. Франкла, є втрата сенсу життя [9, с. 63].

Когнітивна психологія розглядає особистісну конфліктність через когнітивний дисонанс (Л. Фестінгер). Дисонанс являє собою негативний стан, що виникає в ситуації невідповідності знання й поведінки або розбіжності двох знань [14, с. 298]. Суб'єктивно когнітивний дисонанс переживається як дискомфорт. Тому особистість прагне усунути його.

У рамках біхевіоризму особистісна конфліктність трактується як погана звичка, результат помилкового виховання (Х. Скінер) [14, с. 613]. У роботах необіхевіористів (Н. Міллер, Дж. Доллард) конфлікт визначається як фрустрація, тобто реакція на перепону [14, с. 547].

Інтераціоналізм при аналізі особистісної конфліктності виходить із розуміння його як конфліктності ролей (А. Голднер) [1, с. 98]. Засновник концепції психосинтезу Р. Ассаджолі [2, с. 68] убачає сутність особистісної конфліктності в наявності гострих суперечностей усередині особистості, що знижують цілісність «Я».

У більшості психологічних теорій особистісної конфліктності основу складає категорія протиріччя, внутрішньої боротьби і поняття психічного захисту (подолання конфліктності). Перебіг особистісної конфліктності пов'язується з негативними переживаннями. Серед вітчизняних психологів одним із перших внутрішню конфліктність досліджував А. Лурія [7, с. 132]. Під особистісною конфліктністю він розумів ситуацію, коли в поведінці індивіда стикаються дві сильні, але протилежно спрямовані тенденції.

Значний внесок у розвиток теорії особистісної конфліктності належить психологам В. Мерліну, В. М'ясищеву, Н. Левітову, Л. Славіній. Так, В. Мерлін розглядає особистісну конфліктність як «результат гострого незадоволення глибоких й актуальних мотивів і відносин особистості» [8, с. 105]. Якщо в процесі діяльності виникає стан тривалої дезінтеграції особистості, що виражається в загостренні протиріч між різними сторонами, властивостями, відносинами і діями особистості, то такий психічний стан характеризується особистісною конфліктністю. Тривалість й інтенсивність такого стану залежать від того, яке місце займають антагоністичні відносини в усій системі відносин людини. При зіткненні центральних відносин конфліктність приймає глобальні розміри, охоплює всю особистість. Вона як би внутрішньо розщеплюється, і ця внутрішня конфліктність може перерости в невроз [1, с. 105].

За Н. Левітовим, внутрішня конфліктність представляє боротьбу мотивів, що усвідомлюється як переживання душевного розладу. В останні роки особистісна конфліктність активно вивчається Ф. Василюком, Т. Титаренко, В. Шейновим. Так, Ф. Василюк розглядає внутрішню конфліктність як один із різновидів критичних життєвих ситуацій (поряд зі стресом, фрустрацією й кризою). Конфліктність виникає в результаті зіткнення двох внутрішніх спонукань, що зображені у свідомості у вигляді самостійних цінностей. Внутрішня конфліктність протікає у формі особливого «ціннісного переживання». Показником особистісної конфліктності є сумнів у істинній цінності мотивів і принципів, якими керувався в житті суб'єкт.

У психології виділяють показники особистісної конфліктності. Зокрема, у когнітивній сфері показником особистісної конфліктності є суперечність «образа Я»; зниження самооцінки; усвідомлення свого стану як психологічного глухого кута, затримка прийняття рішення; суб'єктивне визнання наявності проблеми ціннісного вибору, сумніви в реальності мотивів і принципів, якими суб'єкт раніше керувався. У емоційній сфері – психоемоційна напруга, значні негативні переживання.

У поведінковій сфері – зниження якості й інтенсивності діяльності, задоволеності діяльністю, негативний емоційний фон спілкування. Інтегровані показники особистісної конфліктності – порушення нормального механізму адаптації, посилення психологічного стресу. Як зазначав В. Мерлін [8, с. 112], «тривала і стійка дезінтеграція пристосувальної діяльності – характеристика психологічного конфлікту».

У більшості теоретичних концепцій представлений один або кілька різновидів особистісної конфліктності. У психоаналізі центральне місце займає конфліктність між потребами особистості, а також між потребами і соціальними нормами. У інтеракціонізмі аналізу піддається рольова конфліктність. Однак у реальному житті відбувається безліч інших проявів особистісної конфліктності. Для того, щоб представити їх єдину типологію, необхідна підстава, у відповідності до якої можна об'єднати це розмаїття внутрішньої конфліктності в систему. Такою основою є ціннісно-мотиваційна сфера особистості. Із цією найважливішою сферою психіки людини пов'язана її внутрішня конфліктність, оскільки саме вона відображає різноманітні зв'язки і відносини особистості з навколишнім світом.

Виходячи з цього виділяють такі основні структури внутрішнього світу особистості, що вступають у конфлікт (А. Шипілов): 1) *мотиви*, що відображають прагнення особистості різного рівня (потреби, інтереси, бажання, вподобання й т.п.): вони можуть бути виражені поняттям «хочу» («Я хочу»); 2) *цінності*, що втілюють у собі суспільні норми і виступають завдяки цьому як еталони належного: ми маємо на увазі особистісні цінності, тобто прийняті особистістю, а також ті, які не приймаються нею, але в силу їх суспільної або іншої значущості особистість змушена наслідувати їх, тому вони позначаються як «треба» («Я повинен»); 3) *самооцінка*, що обумовлена як самоцінність себе для себе, оцінка особистістю своїх можливостей, якостей і свого місця між інших: будучи вираженням рівня домагання особистості, самооцінка виступає своєрідним збудником її активності, поведінки і виражається як «можу» або «не можу» («Я є»).

Залежно від того, які сторони внутрішнього світу особистості вступають у внутрішню конфліктність, у психології виділяють шість основних різновидів особистісної конфліктності:

1. *Мотиваційна конфліктність*. Виділяють конфліктність між несвідомими прагненнями (З. Фрейд) [16, с. 145], між прагненнями до володіння й до безпеки (К. Хорні) [11, с. 186], між двома позитивними тенденціями (К. Левін) [7, с. 88] або як зіткнення різних мотивів.

2. *Моральна конфліктність*. У етичних ученнях її називають нормативною конфліктністю (В. Бакштановский, И. Арницеане, Д. Федорина) [1, с. 119]. Розглядається як конфліктність між бажанням і обов'язком, між моральними принципами й особистими прихильностями (В. Мясіщев) [4; 5]. А. Співаковська виділяє конфліктність між прагненням діяти відповідно до бажання та вимогами дорослих або суспільства. Іноді розглядається як конфліктність між обов'язком та сумнівом у необхідності наслідувати його (Ф. Василюк, В. Франкл) [3, с. 63].

3. *Конфліктність нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності*. Ця конфліктність між бажаннями й дійсністю, що блокує їх задоволення [15, с. 128]. Іноді її трактують як конфліктність між «хочу бути таким, як вони» (референтна група) і неможливістю це реалізувати (А. Захаров) [1, с. 87]. Конфліктність може виникати не тільки коли дійсність блокує реалізацію бажання, але й у результаті фізичної неможливості людини його здійснити. Це конфліктність, що виникає через незадоволення своєю зовнішністю, фізичними даними й здібностями. До даного

різновиду відносяться й особистісна конфліктність, в основі якої лежать сексуальні патології (С. Крадохвіл, А. Свядош, К. Харитонов) [1, с. 89].

4. *Рольова конфліктність* виражається в переживаннях, що пов'язані з неможливістю одночасно реалізувати кілька ролей (міжрольова особистісна конфліктність), а також у зв'язку з різним розумінням вимог, що запропоновані самою особистістю до виконання однієї ролі (внутрішньорольова конфліктність). До цього виду відноситься особистісна конфліктність між двома цінностями, стратегіями або сенсами життя.

5. *Адаптаційна конфліктність* розглядається як у широкому розумінні, тобто така, що виникає на основі порушення рівноваги між суб'єктом і навколишнім середовищем, так й у вузькому розумінні – при порушенні процесу соціальної або професійної адаптації. Ця конфліктність між вимогами дійсності й можливостями людини – професійними, фізичними, психологічними. Невідповідність можливостей особистості вимогам середовища або діяльності може розглядатися як тимчасова неготовність, так і нездатність виконати запропоновані вимоги.

6. *Конфліктність неадекватної самооцінки*. Адекватність самооцінки особистості залежить від її критичності, вимогливості до себе, відношення до успіхів і невдач. Розбіжність між домаганнями й оцінкою своїх можливостей веде до того, що в людини виникають підвищена тривожність, емоційні зриви й ін. (А. Петровський, М. Ярошевський) [1, с. 95]. Серед конфліктності неадекватної самооцінки виділяють конфліктність між завищеною самооцінкою й прагненням реально оцінювати свої можливості (Т. Юферова) [1, с. 102], між заниженою самооцінкою й усвідомленням об'єктивних досягнень людини, а також між прагненням підвищити домагання, щоб одержати максимальний успіх і знизити домагання, щоб уникнути невдачі (Д. Хекхаузен) [14, с. 84].

К. Левін запропонував класифікацію особистісної конфліктності за типами:

1 тип – еквівалентний (наближення – наближення). Конфліктність виникає тоді, коли суб'єкт повинен виконати дві або більше важливих для нього справи. Звичайна модель вирішення конфліктності – компроміс, часткове заміщення.

2 тип – вітальний (уникнення – уникнення). Суб'єкт змушений приймати рішення, рівною мірою для нього непривабливі, наприклад, забрати документи з цього університету, почати пошук нової групи або продовжувати навчання.

3 тип – амбівалентний (наближення – віддалення). Конфліктність виникає тоді, коли ті самі дії, результат одночасно притягують і відштовхують, наприклад, визнання високого професіоналізму людини і негативне відношення до її особистісних якостей. Вирішення подібної особистісної конфліктності можливо тільки на основі компромісу.

4 тип – фрустраційний (наближення – уникнення). Конфліктність виникає тоді, коли бажаний результат і дії, що спрямовані на її досягнення, не схвалюються суспільством, його нормами і правилами. Особистісна конфліктність цього типу може вирішуватися різними засобами – агресією, заміщенням, переорієнтацією, компромісом, уникненням рішення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Досліджено, що існує ряд умов попередження особистісної конфліктності особистості. Серед них виділяють наявність стійкої системи цінностей і мотивів особистості; адаптивність і гнучкість; оптимістичне відношення до життя; уміння керувати своїми бажаннями й емоціями; розвиненість вольових якостей; уточнення ієрархії ролей; адекватність самооцінки; своєчасне розв'язання виникаючих проблем; правдивість у відносинах й ін. Під вирішенням внутрішньої конфліктності студентів розуміється відновлення погодженості компонентів внутрішнього світу особистості, установлення єдності психіки, зниження гостроти протиріч життєвих відносин. На вирішення внутрішньої

конфліктності впливають світоглядні установки, вольові якості, темперамент, статево вікові особливості особистості.

Список використаної літератури

1. Анцупов А. Я. Конфликтология : теория, история, библиография / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – Москва : Дом Советов, 1996. – 143 с.
2. Ассаджолли Р. Психосинтез : теория и практика / Р. Ассаджолли. – Москва : RELF-book, 1994. – 197 с.
3. Василюк Ф. В. Психология переживания / Ф. В. Василюк. – Москва : Изд-во МГУ, 1984. – 78 с.
4. Герасимова Н. Є. Сучасні погляди на проблему дослідження внутрішньоособистісного конфлікту / Н. Є. Герасимова // Психологія : зб. наук. пр. – Київ, 2001. – Вип. 13. – С. 63–68.
5. Герасимова І. В. Психологічний аналіз факторів, що негативно впливають на формування особистості студента ВНЗ / І. В. Герасимова // Психологія : зб. наук. пр. – Київ, 2002. – Вип. 15. – С. 329–336.
6. Зейгарник Б. В. Теория личности К. Левина / Б. В. Зейгарник. – Москва : изд-во МГУ, 1977. – 138 с.
7. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – Ростов на Дону, 1998. – 192 с.
8. Мерлин В. С. Проблемы экспериментальной психологии личности / В. С. Мерлин // Уч. зап. Пермск. пед. ун-та. – Т. 77. – Пермь, 1970. – С. 103–164.
9. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – Москва : Прогресс, 1990. – 163 с.
10. Холл К. С. Теории личности / К. С. Холл, Г. Линдсей. – Москва : КСП +, 1997. – 409 с.
11. Хорни К. Ваши внутренние конфликты / К. Хорни. – Санкт-Петербург : Лань, 1997. – 212 с.
12. Шейнов В. П. Конфликты в нашей жизни и их разрешение / В. П. Шейнов. – Минск : Амалфея, 1997. – 277 с.
13. Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг. – Москва : Ренессанс, 1991. – 137 с.
14. Maslow, A. H. (1966). *The Psychology of Science*. New York: Harper and Row
15. Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person*. Boston: Houghton Mifflin
16. Freud, S. (1964). *An outline of psycho-analysis*. In Standard Edition. London: Hogarth Press

References

1. Antsupov, A. Y., & Shipilov, A. I. (1996). *Conflictology: theory, history, bibliography*. Moscow: The House of Soviets (in Russ.)
2. Assagioli, R. (1994). *Psychosynthesis: theory and practice*. Moscow: RELF-book (in Russ.)
3. Vasilyuk, F. V. (1984). *Psychology of experience*. Moscow (in Russ.)
4. Gerasimova, N. E. (2001). Modern views on the problem of research of intrapersonal conflict. *Psychologya (Psychology)*, 13, 63–68 (in Ukr.)
5. Gerasimova, I. V. (2002). Psychological analysis of factors that negatively affect the formation of the personality of the student of the university. *Psychologya (Psychology)*, 15, 329–336 (in Ukr.)
6. Zeygarnik, B. V. (1977). *Personality theory K. Levin*. Moscow (in Russ.)
7. Lurya, A. R. (1998). *Language and consciousness*. Rostov on Don (in Russ.)
8. Merlin, V. S. (1970). Problems of experimental personality psychology. *Uchenye zapysky Permskogo ped. Unyversyteta (Uch. app. Perm. ped. Un-t)*, 77, 103–164 (in Russ.)
9. Frankl, V. (1990). *Man in search of meaning*. Moscow: Progress (in Russ.)
10. Hall, K. S., & Lindsay, G. (1997). *Theories of personality*. Moscow: KSP + (in Russ.)
11. Horney, K. (1997). *Your inner conflicts*. St. Petersburg: Lan' (in Engl.)
12. Sheynov, V. P. (1997). *Conflicts in our life and their resolution*. Minsk: Amalfee (in Russ.)
13. Jung, K. G. (1991). *Archetype and the symbol*. Moscow: Renessans (in Russ.)
14. Maslow, A. H. (1966). *The Psychology of Science*. New York: Harper and Row (in Engl.)
15. Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person*. Boston: Houghton Mifflin (in Engl.)
16. Freud, S. (1964). *An outline of psycho-analysis*. In Standard Edition. London: Hogarth Press (in Engl.)

Abstract. Gerasimova N. YE., Gerasymova I. V. *Personal conflict: peculiarities, discounts.*

Introduction. The relevance of the study is due to the urgency of developing purely theoretical principles for the study of conflict behavior, its resources, personality traits, which accompany the manifestations of conflict and its individual psychological peculiarities. Today, no one has to prove that the issues related to the study of conflicts have the right to exist. Not only professional psychologists and sociologists, but also politicians, leaders, educators, social workers, in the word of all, are of great interest to the problems of the emergence and effective resolution of conflicts, negotiations, support and correction of the behavior of those who show propensity to conflict in the process of communication. Those who in their practical activity are connected with problems of interaction of people.

Purpose. *The purpose of the article is to find out the individual psychological characteristics of conflict of personality.*

Methods: *theoretical analysis, system analysis, questioning, testing, methodological analysis.*

Results. *Personality conflict is a feature of character and an individual property, which determines the frequency of escalation of the occurrence of personality in conflicts.*

The problem of personal conflict is actively being developed in modern psychology. It is considered on the basis of an understanding of the personality that has developed within a certain psychological school.

In psychology distinguish indicators of personal conflict. In the cognitive sphere, the indicator of personal conflict is the contradiction of «the image of Me»; lower self-esteem; awareness of their state as a psychological stalemate, delay in decision-making; the subjective recognition of the existence of the problem of value choice, the doubts in reality of the motives and principles that the subject had previously guided.

In the emotional sphere – psychoemotional stress; significant negative experiences. In the behavioral sphere – decrease in quality and intensity of activity; decrease of satisfaction with activity; negative emotional background of communication. Integral indicators of personal conflict – violation of the normal mechanism of adaptation; intensifying psychological stress.

In most theoretical concepts one or several varieties of personal conflict are presented. In psychoanalysis, the central place is the conflict between the needs of the individual, as well as between needs and social norms. In inter actions analysis involves role conflict. However, in real life there are many other manifestations of personal conflict. In order to represent their unique typology, a basis is required, in accordance with which one can combine this diversity of internal conflict into the system. Such a basis is the value-motivational sphere of personality. With this most important area of the human psyche, his inner conflict is connected, because it reflects the various connections and relationships of the individual with the outside world.

Originality. *K. Lewin proposed the classification of personal conflict by types:*

Type 1 – And the type is equivalent (approximation – approximation). Conflict occurs when a subject has to perform two or more important cases for him. The usual model of conflict resolution is a compromise, partial replacement.

Type 2 – Welcome (avoidance – avoidance). The subject is forced to make decisions that are equally unattractive for him, for example, to take papers from this university, start a search for a new group or continue their studies.

Type 3 is ambivalent (approximation – distance). Conflict occurs when the same actions, the result are simultaneously drawn and pushed, for example, recognition of high professionalism of a person and a negative attitude to her personality traits. Solving such personal conflicts is possible only on the basis of a compromise.

Type 4 is frustration (approximation – avoidance). Conflict arises when the desired result and actions aimed at its achievement are not approved by society, its norms and rules. Personality conflict of this type can be solved by various means – aggression, substitution, reorientation, compromise, avoiding the decision.

Conclusion. *It is researched that there is a number of conditions for the prevention of personality conflict of personality. Among them are the presence of a stable system of values and motives of the individual; adaptability and flexibility; optimistic attitude towards life; ability to manage their desires and emotions; development of volitional qualities; refinement of the hierarchy of roles; adequacy of self-esteem; timely solution to emerging problems; truthfulness in relations, etc. By solving the internal conflict of students is meant restoration of the coherence of the components of the inner world of the individual, establishing the unity of the psyche, reducing the severity of the contradictions of life relationships. The solution of internal conflict is influenced by ideological settings, volitional qualities, temperament, sexual intercourse of the personality.*

Keywords: *adaptation conflict; conflicts of unrealized desire or complex of inferiority; conflict of inadequate self-esteem; motives; motivational conflict; moral conflict; personal conflict; indicators of personal conflict; role conflict; values; self-esteem; theory of personal conflict.*

Одержано редакцією 15.08.2017
Прийнято до публікації 29.08.2017